

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

9
2023

08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 Makroiqtisodiyot
08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 Ekonometrika va statistika
08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 Jahon iqtisodiyoti

08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 Marketing
08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 Menejment
08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

74-91 xalqaro daraja
ISSN: 2992-8982

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Qo'ng'irotboy Avezimbetovich

Elektron nashr. 464 sahifa, 30-sentyabr, 2023-yil.

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Rae Kvon Chung, Janubiy Korea, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi

Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi

Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari

Toshkulov Abduqodir Hamidovich, i.f.d., prof., O'zbekiston Respublikasi Prezidentining yoshlar, fan, ta'lim, sog'liqni saqlash, madaniyat va sport masalalari bo'yicha maslahatchisi o'rinbosari

Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, i.f.d., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri o'rinbosari

Sharipov Qo'ng'irotboy Avazimbetovich, t.f.d., prof., TDIU rektori

Oblamuradov Narzulla Naimovich, i.f.n., dots., O'zR Tabiat resurslari vaziri o'rinbosari

Djumaniyazov Maqsud Allanazarovich, Qoraqalpog'iston Respublikasi Tabiat resurslari qo'mitasi raisi

Axmedov Durbek Kudratillayevich, i.f.d., prof., O'zR Oliy Majlisi qonunchilik palatasi deputati

Utayev Uktam Choriyevich, O'zR Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari

Ochilov Farxod, O'zR Bosh prokuraturasi iqtisodiy jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti bo'limi boshlig'i

Eshov Mansur Po'latovich, i.f.d., prof., TDIU Akademik faoliyat bo'yicha prorektori

Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, i.f.d., prof., TDIU YoMMMIB birinchi prorektori

Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, i.f.d., prof., TDIU Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektori

Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, i.f.d., prof., "O'IRIAM" ilmiy tadqiqot markazi direktori – prorektor

Yuldashev Maqsud Abdullayevich, p.f.d., prof., TDIU Moliya-iqtisod ishlari bo'yicha prorektori

Karimov Norboy G'aniyevich, i.f.d., prof., TDIU huzuridagi PKQTMO tarmoq markazi direktori

Hakimov Nazar Hakimovich, f.f.d. TDIU profesor

Yuldashev Mutallib Ibragimovich, i.f.d., TMI professori

Samadov Asqarjon Nishonovich, i.f.n., TDIU Marketing kafedrasini professori

Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, t.f.d., Rossiya xalqlar do'stligi universiteti professori

Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, i.f.d., prof., Xalqaro "Nordik" universiteti rektori

Aliyev Bekdavlal Aliyevich, f.f.d., TDIU professori

Po'latov Baxtiyor Alimovich, t.f.d., prof., Atrof-muhit va tabiatni muhofaza qilish texnologiyalari ilmiy-tadqiqot instituti

Axmedov Javohir Jamolovich, i.f.f.d., "El-yurt umidi" jamg'armasi ijrochi direktori o'rinbosari

Isakov Janabay Yakubbayevich, i.f.d., TDIU professori

Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, t.f.f.d., Toshkent arxitektura-qurilish universiteti katta o'qituvchisi

Kamilova Iroda Xusniddinovna, i.f.f.d., TDIU dotsenti

Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, i.f.f.d., TDIU dotsenti

Sevil Piriyeva Karaman, PhD, Turkiya Anqara universiteti doktoranti

Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, TDIU katta o'qituvchisi

Rustamov Ilhomiddin, f.f.n., Farg'ona davlat universiteti dotsenti

Mirzaliyev Sanjar Maxamatjon o'g'li, TDIU Ilmiy tadqiqotlar va

innovatsiyalar departamenti rahbari

Babayeva Zuhra Yuldashevna, TDIU huzuridagi Pedagog kadrlarni qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirish tarmoq Markazi xorijiy hamkorlik bo'yicha mutaxassis

Ekspertlar kengashi:

Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, i.f.d, TDIU dotsenti

Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, i.f.f.d, TDIU dotsenti

Imomqulov To'liq Burxonovich, i.f.f.d, TDIU dotsenti

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti,
O'zR Tabiat resurslari vazirligi,
O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

"Yashil iqtisodiyot va taraqqiyot"
jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi 336/3-
sonli qarori bilan ro'yxatdan
o'tkazilgan.

MUNDARIJA

Ichki turizmni rivojlanlantirishda davlatning o'rne.....	7
Dehqonov Burxon Rustamovich , tayanch doktorant	
Qishloq xo'jaligida sug'orish tizimlari boshqaruvini rivojlantirish yo'llari	11
Mirjamilova Hulkar Nurali qizi , assistent	
Yangi O'zbekiston sharoitida o'simliklar karantini tizimi faoliyatini takomillashtirish va iqtisodiy samaradorligini oshirish	15
Alimov Murodkosim Achilovich , mustaqil izlanuvchi	
"Yashil iqtisodiyot" da energetika sohasini investitsion holatining statistik tahlili	20
Umarov Faxriddin Umar o'g'li , katta o'qituvchi	
Yoqilg'i-energetika korxonalari moliyaviy barqarorligini ta'minlashda investitsion faoliyatning ahamiyati	26
Ergashev Muhibbek Aslam o'g'li , mustaqil izlanuvchi	
Tog'li hududlarda turizm biznesining rivojlanishi	31
Abdovakil Alimov Komil o'g'li , tayanch doktorant	
Ta'lim turizmining nazariy asoslari va O'zbekistondagi tendensiyalari.....	38
Maxmudova Nodira O'ktamovna , tayanch doktorant	
Turizmga innovatsion texnologiyalarni joriy qilish shart sharoitlari	43
Po'latov Ma'murjon Murodjon o'g'li , tayanch doktorant	
Mintaqaviy investitsion loyihalarning jozibadorligi tahlillari masalalari	46
Davlyatshayev Akmal Ashurmamatovich , dotsent, i. f. n.	
Yashil iqtisodiyotning tijorat banklaridagi ahamiyati va ularning raqamlashuvi	51
Maxmudova Muxlisa Qodirjon qizi , dotsent, PhD	
Turizmni rivojlantirishda "Tourism 4.0" konsepsiyasini joriy etish masalalari	57
Yuldasheva Dilnoza Ulug'bekovna , mustaqil tadqiqotchi	
Davlat tomonidan qishloq xo'jaligini moliyaviy qo'llab-quvvatlash tizimini takomillashtirish	62
Ollokulova Feruza Mansurovna , PhD; Jabborov Jahongir Abdovohid o'g'li , magistrant	
Перспективные направления "Зелёной химии" для Республики Узбекистан.....	66
Султанходжаев Бахтиёр Забихуллович	
O'zbekistonda transport va logistika sohasini rivojlantirish strategiyasi	73
Usmonov Botir , magistr	
Hududlarda investitsion faollikni oshirishga qaratilgan mexanizmni takomillashtirish	78
Sunatullayeva Shaxnoza Xurshid qizi , tayanch doktorant	
Qurilish tarmoqlarida boshqaruv faoliyatining iqtisodiy ko'rsatkichlari tahlili.....	82
Mirsodiqov Abdulla Tursunaliyevich , PhD	
Connection between interest rate on loans, cash flow and turnover of funds	87
Sharbat Abdullaeva , Professor; Sardor Abdullaev , the applicant	
Econometric Analysis of the Impact of IPO on the Market Capitalization of Companies	92
Shakhzod Saydullaev , PhD.	
Davlat xaridlarini takomillashtirishda byudjet mablag'laridan samarali foydalanishning mohiyati va zarurligi	101
Raximjonov Kamronbek Ilxomjon o'g'li , mustaqil tadqiqotchi	
O'zbekistonda to'lov tizimining raqamli transformatsiyasining o'ziga xos xususiyatlari.....	105
Otamurodov Shavkat Nusratillayevich , i. f. d. (DSc); Eshqulova Nasiba Normo'minovna , o'qituvchi	
Tijorat banki xizmatlarida ta'lim kreditining o'rne va uni takomillashtirish masalalari.....	110
Eldor Uskanov , mustaqil tadqiqotchi	
Korxonaning strategik boshqaruvini takomillashtirish	114
Maxmudov Nosir Maxmudovich , professor; Elmurodov Faxriddin Farxodovich , magistratura tinglovchisi	

Respublikada kichik biznesni moliya-kredit mexanizmlari orqali qo'llab-quvvatlash masalalari.....	120
Ergashev Otamurod Toshtemirovich, PhD	
Mulk iqtisodiy xavfsizligini ta'minlashda muammo va yechimlar.....	125
Ermatov Musojalil Komilovich, kafedra dotsenti v. b.; Abdunazarov Oybek Abdumutalibovich, katta o'qituvchi	
Using intelligent and decision support systems for developing University Curriculum: semi-automated need analysis approach.....	132
Abduraxmanov Zafar Batirovich; Ikromov Sayidolim Ismoilovich	
Challenges of Developing a Competitive Environment in the Context of Economic Liberalization.....	138
Akobirova Nodira Najmiddin qizi, asisstant	
Topical Issues of the Development of Recreational-Tourist and Military-Recreational Activities.....	141
Alimova Guzal Alisherovna, PhD in economics, docent	
Kreditlash jarayonlarida xulq-atvor iqtisodiyoti omilini joriy etish istiqbollari.....	146
Jo'rayeva Sevara Zakirovna, mustaqil izlanuvchi (PhD)	
Portfelli xorijiy investitsiyalarning milliy iqtisodiyotni rivojlantirishdagi roli	152
Kamilova Iroda Xusniddinovna, PhD	
Exploring the Ethical Dimensions of Artificial Intelligence in Advancing Human Rights and Sustainability	156
Matkarimova Gulchekhra Abdusamatovna, Professor	
Tijorat banklarida muammoli kreditlar bilan ishlashning nazariy asoslari.....	163
Maxmudov Rahimjon Xamid o'g'li, mustaqil izlanuvchi	
Barqaror iqtisodiy o'sishga yalpi talab va yalpi taklif omillarining ta'siri.....	170
Nabiyev Ulug'bek Mirodiljon o'g'li, tayanch doktorant	
The potential advantages of implementing the Total Quality Education Management (TQEM) concept	175
Otakulov Makhamadjon, PhD	
Kichik yashil biznesni yanada rivojlanitirish imkoniyatlari.....	181
Raximova Kizlarxon Ne'matjon qizi	
Jamg'armalar investitsiyalar manbasi sifatida.....	185
Sadikova Ra'no Abdullayevna, i. f. n., dots.	
Davlat moliyasining moddiy asosini oshirish orqali iqtisodiy o'sishga erishish	188
Shamsiyev Shuxrat Sayfutdin o'g'li, mustaqil izlanuvchi	
Aholi turmush darajasini oshirishda ijtimoiy himoyaning o'rni	191
Sherjonov Sherjon Alijan o'g'li, mustaqil izlanuvchi	
Xo'jalik yurituvchi subyektlar to'lov qobiliyatini aniqlashning nazariy-uslubiy masalalari.....	196
Adashaliyev Baxtiyorjon Valisher o'g'li, dekan o'rinbosari	
Kichik sanoat zonalari faoliyatini samarali boshqarish tamoyillari	203
Shodmonqulov Kamoliddin Murodillayevich, dotsent; Adilbekov Allayar Anvarbekovich, magistrant	
Aholini ijtimoiy himoya qilishda pensiya va ijtimoiy nafaqalarning o'rni.....	206
Aliyev Ma'ruf Komiljon o'g'li, mustaqil izlanuvchisi	
Использование методов управления для повышения эффективности производства на предприятиях.....	212
Алиева Надирахон Абдумаликовна, PhD. доц.; Тлеумуратова Мадинабону Дилмурат кизи, ст. 3-курса	
Korxonalar moliyaviy barqarorligini ta'minlash mexanizmini takomillashtirish.....	217
Z. G. Allaberganov, kafedra dotsenti	
Davlat fiskal (byudjet-soliq) siyosatining aholi bandligiga ta'siri va uni takomillashtirish.....	222
Asatullayev Xurshid Sunatullayevich, i. f. n., professor	
O'zbekistonda iqtisodiyot tarmoqlariga raqamli iqtisodiyotni shakllantirish omillari.....	228
Axmedova Yulduz Sunatullayevna, kafedra o'qituvchisi	
Moliyaviy risklarni baholash usullari, boshqaruvdagi yondashuvlari	232
Baymuratova Gulirayxon Tursunbayevna, kafedra dotsenti	

Sug'urta kompaniyalarining moliyaviy barqarorligini ta'minlashda biznes jarayonlarini boshqarish	236
Baxriyev Dilshod Rizvonkulovich , mustaqil izlanuvchi	
Tijorat banklarida investitsiya loyihalarini moliyalashtirishning ekonometrik modellashtrish ko'rsatkichlari	242
Berdiyev Akram O'ktamovich , mustaqil izlanuvchi	
Innovatsion muhitni shakllanishi va rivojlanishida investitsiyaning zarurligi	253
Bobobekov Ergash Abdumalikovich	
Meva-sabzavotchilik klasterlarida yashil moliyalashtirishning nazariy asoslari va xususiyatlari	258
Botirov Erkinjon Xayitovich , kafedra dotsenti	
O'zbekiston Respublikasida xorijiy investitsiyalarni jalb etish orqali investitsion salohiyatni oshirish	263
G'aybullayev Odil Baxtiyarovich , kafedra dotsenti v. b.	
Tadbirkorlik subyektlarining innovatsion loyihalarini moliyalashtirishni qo'llab-quvvatlash mexanizmini takomillashtirish	269
Jubanova Bayramgul Aymuratovna , PhD	
Soliq ma'muriyatchiligi va uni raqamlashtirishni ekspert baholash yo'llari	272
Ibragimov Boburshoh Bohodir o'g'li , i. f. d. (PhD), doktorant (DSc)	
Xalqaro standartlarga muvofiq buxgalteriya outsorserlari tomonidan moliyaviy hisobotlarni transformatsiya qilishni takomillashtirish	278
Islomov Alisher Baxtiyor o'g'li , mustaqil izlanuvchi	
O'zbekistonda moliyaviy hisob va hisobotni MHXSlariga transformatsiya qilishda asosiy vositalar hisobini tashkil etish masalalari	284
Qurbonova Shaxrinnoz , tayanch doktorant	
Yerlarning degradatsiyaga uchrashi va oldini olish bo'yicha chora-tadbirlar	288
Mamanazarova Nasiba Jo'rayevna , kafedra doktoranti	
Davlat sektorida ichki auditni tashkil etish xususiyatlari	292
Mamirjon Jaloliddinov , mustaqil izlanuvchi	
Финансирование акционерных общества через рынок капитала	297
Муминов Шохжахон Суюнович , ассистент кафедры	
Необходимость развития предпринимательской и страховой деятельности риски на рынке Узбекистана	302
Муютдинов Махмуд Жалелович , независимый исследователь	
Инвестиционная привлекательность как фактор экономического развития страны	307
Назарова Гузал Баходировна	
Tijorat banklarida kreditlash jarayonlarini takomillashtirish masalalari	312
Nozima Abdullayeva , mustaqil tadqiqotchi	
Tijorat banklarining xizmatlar sohasini kreditlash amaliyotiga ta'sir etuvchi omillarning ekonometrik tahlili	316
Nurmuxammedov Abdijabbar Yunusovich , kafedra dotsenti v. b.	
Современное решение, которое положительно влияет на логистические услуги и резко снижает смертность на перекрестках	326
Тажимуратов Умид Рузमतovich , Бахриев Иброхим Исометдинович, кандидат медицинских наук, доцент; Жуманиёзов Эркин Худойбергенович, кандидат медицинских наук, доцент; Тажимуратов Руздат Отажанович, кандидат медицинских наук, Тажимуратов Абдусами Умид угли, ученик 10 класса	
O'zbekiston Respublikasi tijorat banklarida dividend siyosati va tendensiyalari tahlili	333
Temirov Abdulaziz Alimjanovich , kafedra dotsenti, i. f. n.	
Современное состояние инвестиционного потенциала Республики Узбекистан	339
Топилдиев Соҳибжон Раҳимжонович , DSc; Одилова Дилноза Барнаевна, PhD	
Portfelli xorijiy investitsiyalarni milliy iqtisodiyotni rivojlantirishdagi roli	345
Tosheva Ziroat Aliqul qizi	

Kichik biznes subyektlarida raqamli texnologiyalardan foydalanishning ilmiy-nazariy jihatlarlari	349
To'rayeva Nafisa Odilovna , mustaqil izlanuvchi	
О достижениях Узбекистана в реализации национальных целей и задач устойчивого развития.....	355
Турсун Мухитович Ахмедов , и. ф. д., проф.; Гавхар Рустамовна Хидирова , докторант, и. ф. ф. д., доц.	
Влияние корпоративного управления в зеленой экономике	359
Уринов Бобур Насиллоевич , заведующий кафедрой	
Ko'chmas mulkni soliqqa tortishning o'ziga xos xususiyatlari.....	366
Fayziyev Farrux Abdullaxojayevich , kafedra dotsenti	
Transport tizimi iqtisodiy rivojlantirish yo'nalishlari.....	374
Fayzullayev Javlonbek Sultonovich , DSc.	
Oliy ta'lim muassasalarida byudjet mablag'laridan samarali foydalanishning ayrim fundamental masalalari	382
Xayriddinov Sh. B. , mustaqil izlanuvchi	
Xalqaro raqamli valyuta bozorini rivojlantirish istiqbollari	385
Xolov Nabijon Qaxramonovich , PhD.	
Nodavlat notijorat tashkilotlarning rivojlanishi va hozirgi shart-sharoitlari	391
Xusanov Otabek Nishonovich , PhD, mustaqil izlanuvchi	
Banklarining aktivlarini daromadliligini oshirish yo'llari.....	396
Elbusinova Umida Xamidullayevna , kafedra dotsenti	
Особенности методики проведения аудита затрат на производство.....	401
Хилола Икрамова Ровшан кизи , базовый докторант	
Ta'lim islohotlarining ma'naviyatdagi o'rni	407
Bekdavlat Aliyev	
O'zbekistonda tijorat banklari emission operatsiyalarining dolzarb masalalari	412
O'ktamova Nozima Narzulla qizi , kafedra dotsenti	
Moliyaviy barqarorligi tushunchasining konseptual mohiyati, turlari va asosiy tavsiflari.....	416
Eshquvatov Aziz Baxtiyorovich , mustaqil izlanuvchi	
XX asr jadid ma'rifatparvarlari Abdurahmon Toshkandiy va Abdulla Avloniy axloqiy konsepsiyalaridagi umumiylik va xususiylik.....	420
Abrorxon Asatulloev Asatulloevich , falsafa fanlari doktori (PhD)	
Yer resurslaridan foydalanishning iqtisodiy va huquqiy asoslari.....	424
Abdurahmanova Muqaddas Toxtasinovna	
Стратегии привлечения иностранных инвестиций для содействия устойчивому экономическому росту в Республике Узбекистан с акцентом на инициативы зеленого развития	431
Нилуфар Зикируллаева Дилмуродовна , аспирант	
Bank tizimi barqarorligini oshirishda kredit risklarining ahamiyati va ularni kamaytirish yo'llari	440
Xolmamatov Farhodjon Kubayevich , iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori, professor	
Baholash faoliyatini rivojlantirish yo'nalishlari va uning huquqiy asoslari	446
Bobirjon Aktamov , mustaqil tadqiqotchi	
Suv resurslaridan foydalanishni iqtisodiy boshqarish samaradorligini kompleks baholash uslubiyoti.....	454
Axmedov Sayfullo Normatovich , t. f. n., mustaqil tadqiqotchi	
Oliy ta'lim muassasalarida ilmiy-tadqiqot faoliyatini boshqarishni takomillashtirish metodologiyasini ishlab chiqish.....	459
Mirzaliyev Sanjar Maxamatjon o'g'li	

“YASHIL IQTISODIYOT”DA ENERGETIKA SOHASINI INVESTITSION HOLATINING STATISTIK TAHLILI

Umarov Faxriddin Umar o'g'li
Toshkent moliya instituti katta o'qituvchisi

Annotatsiya: Mazkur maqolada barqaror iqtisodiy o'sishni ta'minlashda “yashil iqtisodiyot”, xususan, qayta tiklanuvchi energiya manbalariga investitsiya kiritishning ahamiyati tadqiq etilgan. “Yashil iqtisodiyot”ning energetika sohasiga yo'naltirilgan investitsiyalarining jahondagi hozirgi holati tahlil qilingan va rivojlanish tendensiyalari aniqlangan.

Kalit so'zlar: yashil iqtisodiyot, qayta tiklanuvchi energiya manbalari, yashil investitsiyalar, yashil obligatsiyalar, iqtisodiy prognoz.

Abstract: This article explores the importance of investments in the green economy, especially renewable energy, in achieving sustainable economic growth. The current state of green economy investments in the energy sector in the world is analyzed and development trends are identified.

Key words: green economy, renewable energy sources, green investments, green bonds, economic forecast.

Аннотация: В данной статье исследуется важность инвестиций в “зеленую экономику”, особенно в возобновляемые источники энергии, в обеспечении устойчивого экономического роста. Проанализировано современное состояние инвестиций “зеленой экономики” в энергетический сектор в мире и выявлены тенденции развития.

Ключевые слова: зеленая экономика, возобновляемые источники энергии, зеленые инвестиции, зеленые облигации, экономический прогноз.

KIRISH

Birlashgan Millatlar Tashkiloti (BMT) tomonidan ilgari surilayotgan “Barqaror rivojlanish” konsepsiyasi dunyo mamlakatlarining asosiy maqsadiga aylangan. XXI asrda barcha davlatlarning yuqori iqtisodiy o'sishga erishish maqsadi barqaror rivojlanish maqsadi bilan almashdi. Bu, o'z navbatida, jahon iqtisodiyotining barcha yo'nalishlari: qishloq xo'jaligi, sanoat, transport, moliya, energetika, qurulish sohalari va barchasi “yashil” tus olishi muhimligini anglatadi.

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyev BMT Bosh Assambleyasining 72-sessiyasida so'zlagan nutqida “2022–2026-yillarda O'zbekiston Respublikasini rivojlantirishning yettita ustuvor yo'nalishi bo'yicha “Harakatlar strategiyasidan –taraqqiyot strategiyasi sari” mazmun-mohiyati Birlashgan Millatlar Tashkilotining Barqaror rivojlanish maqsadlari bilan to'la hamohang ekanini ta'kidlab o'tdi ^[1]. “Harakatlar strategiyasi”da mo'ljallangan tarkibiy o'zgartirishlarni chuqurlashtirish, milliy iqtisodiyotning yetakchi tarmoqlarini modernizatsiya va diversifikatsiya qilish hisobiga uning raqobatbardoshligini oshirish bo'yicha iqtisodiyotda energiya va resurslar sarfini kamaytirish, ishlab chiqarishga energiya tejaydigan texnologiyalarni keng joriy etish, qayta tiklanadigan energiya manbalaridan foydalanishni kengaytirish maqsad va vazifalar belgilangan ^[2].

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh. M. Mirziyoyevning Oliy Majlisga murojaatnomasida 2020-yil va keyingi yillarda iqtisodiyot sohasida amalga oshirish zarur bo'lgan dasturiy va maqsadli vazifalarga atrof-muhitni muhofaza qilish va ekologik holatni yaxshilashga e'tiborni kuchaytirish, ishlab chiqarish jarayonini ekologik nazorat qilish tizimini takomillashtirish, ekologik audit o'tkazish tartibini qayta ko'rib chiqib, xususiy auditorlik faoliyatini jonlantirish muhim vazifalar sifatida qayd etildi [3].

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR TAHLILI

Investitsiya faoliyatida iqtisodiy samaradorlikni oshirish, samaradorlik ko'rsatkichlarini aniqlash, ularga baho berish asosida tegishli xulosalar ishlab chiqishda muhim ahamiyatga ega. Investitsiya samaradorligi borasidagi tadqiqotlar umumiy iqtisodiy muammo sifatida mamlakatimizning qator nazariyotchi va amaliyotchi olimlari tomonidan tadqiq etilgan. Jumladan, A. Abdug'aniyev fikricha, "Iqtisod fanlarida "samaradorlik" va "iqtisodiy samaradorlik" tushunchalari – mavjud. Ular mamlakat, tarmoq, korxona, yo'nalishlar hamda ayrim mahsulotlar bo'yicha aniqlanishi mumkin [3].

Iqtisodchi olim I. Q. Rajabov fikricha, "Samaradorlik tushunchasi bu ishlab chiqarish jarayoni pirovard natijalarini o'zida aks ettiruvchi iqtisodiy ko'rsatkich sifatida tushunilishi lozim. Iqtisodiy samaradorlik mohiyati nafaqat ishlab chiqarish natijalari va xarajatlar o'rtasidagi arifmetik raqamlar bilan, balki foydali natijalarga erishish yo'lida xarajatlar miqdorini kamaytirish bilan bog'liq bo'lgan ishlab chiqarish, taqsimot va ayirboshlash munosabatlari orqali ifodalanadi. Ishlab chiqarish samaradorligi xarajatlar va natijalar o'rtasidagi arifmetik nisbatgina bo'lmasdan, balki ishlab chiqarish munosabatlarini aks ettiruvchi iqtisodiy atama..." hisoblanadi [4].

Ushbu korxona samaradorligiga ta'sir etuvchi omillar tahlili borasida, iqtisodchi olim Y. V. Lapin "Investitsiyaning asosiy maqsadi sifatida aksiyadorlar tomonidan quyilgan maqsadga intilish. Samaradorlikning umumiy mezon sifatida esa "kapital samaradorligi" ko'rsatkichidan foydalanish to'g'ri emas. Bozorda samarali ishlash va korxonaning yuqori raqobatbardoshligi buxgalteriya foydasi bilan emas, balki tegishli xarajatlarni o'z vaqtida qoplash uchun zarur bo'lgan pul mablag'lari bilan tavsiflanadi".

Yuqoridagi iqtisodchi olimlarning ilmiy ishlarida respublikamizda investitsiya samaradorligi o'zgarishiga ta'sir etuvchi omillar va ularning ta'sirini hisoblash yo'llarining ilmiy-nazariy va metodologik asoslarini takomillashtirishning ba'zi jihatlari yoritilgan. Bularning barchasi milliy iqtisodiyotning investitsiya loyihalarini moliyalashtirish manbalari va usullariga ta'sir etuvchi omillar asosida rivojlanish yo'llarini tadqiq etish va ularni moliyaviy ta'minlashning ilmiy-nazariy va metodologik asoslarini takomillashtirish bo'yicha chuqur tadqiqotlarni amalga oshirishni, ularni mamlakatimiz amaliyotiga tatbiq qilib investitsiya faoliyatining moliyalashtirish manbalari va usullarini shakllantirishni rivojlantirish va takomillashtirish lozimligini talab qiladi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Investitsiya samaradorligi o'zgarishiga ta'sir etuvchi omillar va ularning ta'sirining joriy holati tahlil qilinib, investitsiyalarning korxona moliyaviy barqarorligiga ta'sir etuvchi omillar aniqlangan. Tahlil jarayonida ilmiy abstraksiyalash, ekspert baholash, induksiya va deduksiya, taqqoslash, tizimli tahlil usullaridan foydalanilgan.

MUHOKAMA VA NATIJALAR

Elektr energetika tarmog'i insoniyat hayotida doimo muhim o'rin egallab kelgan. Jamiyat faoliyatining barcha turlari energetikaga bo'lgan talab bilan chambarchas bog'liqlikda rivojlanib keladi. Insoniyatning evolyutsion rivojlanishida suv va shamol tegirmonlari, suv charxpalaklari, o'z harakati uchun shamol kuchidan foydalanuvchi kemalardan foydalangan holda o'z ehtiyojlari qondirish yo'lida ulkan harakatlarni amalga oshirgan. Jamiyatning rivojlanishi natijasida ishlab chiqarish, xizmat ko'rsatish hamda insonlar o'z ehtiyojlarini samarali va tez qondirishga bo'lgan talab qanchalik oshib borgan bo'lsa, xuddi shunday insonlarning elektr energetikaga bo'lgan talabi ham parallel ravishda oshib bormoqda.

Energetika vazirligining ma'lumotlariga ko'ra O'zbekistonda elektr energiyasi ishlab chiqarishning 7 yillik ko'rsatkichlarini e'lon qildi. 2022-yilda elektr energiyasi ishlab chiqarish hajmi 2016-yilga nisbatan 15,3 mlrd kVt/soatga yoki 25,9 foizga ko'paygan. 2016–2022-yillarda O'zbekistonda elektr energiyasi ishlab chiqarish ko'rsatkichlari: 2016 yil – 59,0 mlrd kVt/soat; 2017-yil – 60,7 mlrd kVt/soat; 2018-yil – 62,8 mlrd kVt/soat; 2019-yil – 63,6 mlrd kVt/soat; 2020 yil – 66,4 mlrd kVt/soat; 2021-yil – 71,3 mlrd kVt/soat; 2022-yil – 74,3 mlrd kVt/soatni tashkil etgan (1-jadval).

Shuningdek, 2022-yilda iste'molchilarga yetkazib berilgan elektr energiyasi hajmi 2016-yilga nisbatan 16,7 mlrd kVt/soatga yoki 36,5 foizga ko'payganligini ko'rishimiz mumkin. 2016–2022-yillarda O'zbekistonda iste'molchilarni elektr energiyasi bilan ta'minlash ko'rsatkichlari: 2016-yil – 45,7 mlrd kVt/soat; 2017-yil – 47,4 mlrd kVt/soat; 2018-yil – 50,5 mlrd kVt/soat; 2019-yil – 52,7 mlrd kVt/soat; 2020-yil – 55,8 mlrd kVt/soat; 2021-yil – 59,1 mlrd kVt/soat; 2022-yil – 62,4 mlrd kVt/soatni tashkil etganligini ko'rishimiz mumkin.

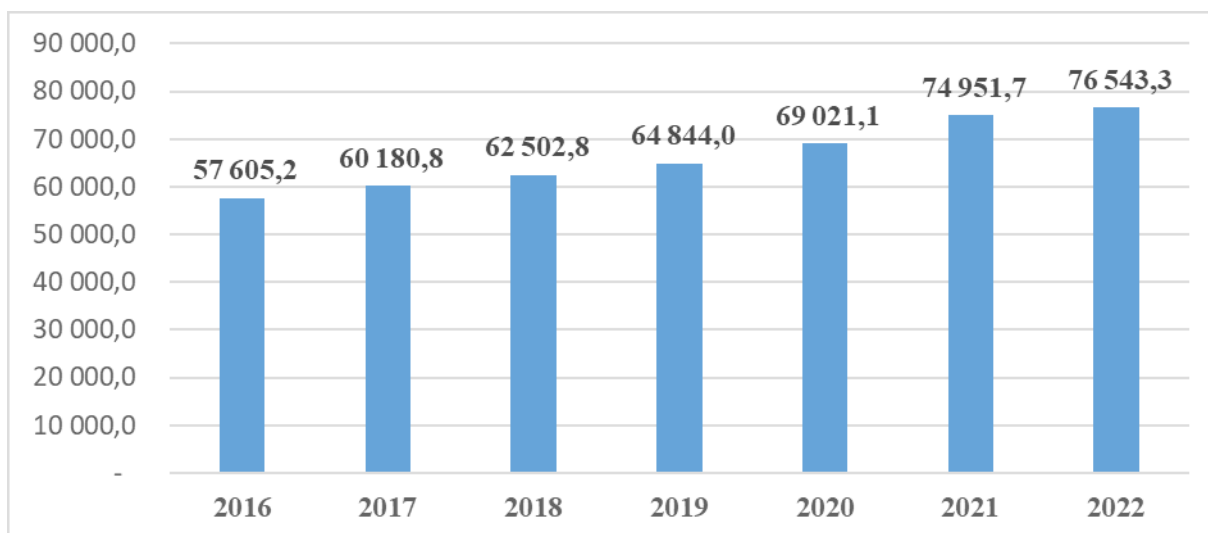

1-jadval: Hududlar kesimida elektr energiyasi ishlab chiqarish (mln. kVt. s)

Hududlar	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
O'zbekiston Respublikasi	59 100,5	60 820,1	62 896,6	63 531,6	66 500,7	71 364,6	74 269,3
Qoraqalpog'iston Respublikasi	3 632,7	3 446,1	3 855,9	3 786,1	4 392,4	5 233,9	5 373,9
Andijon	647,9	847,4	769,5	623,6	372,6	489,2	791,4
Buxoro	6,8	9,3	6,5	5,5	6,2	7,4	1 578,3
Jizzax	0,01	0,5	-	-	-	-	-
Qashqadaryo	7 344,3	13 014,0	13 860,2	13 052,3	9 770,7	13 349,7	8 499,0
Navoiy	9 259,7	8 542,6	8 249,3	9 786,3	11 776,8	11 117,5	11 541,6
Namangan	0,4	2,5	-	456,1	5 624,6	7 083,9	6 694,0
Samarqand	6,3	11,7	75,2	80,2	73,5	70,0	38,8
Surxondaryo	94,4	103,8	87,7	51,1	82,4	180,8	232,3
Sirdaryo	17 373,5	15 535,8	16 189,1	14 974,5	15 249,1	16 139,1	16 991,0
Toshkent	19 379,5	17 716,3	18 991,1	19 470,0	18 228,0	16 653,4	19 570,8
Farg'ona	321,2	315,5	286,2	251,0	264,4	395,8	393,7
Xorazm	443,8	604,2	136,3	564,1	209,5	162,9	651,7
Toshkent sh.	570,2	636,3	384,1	399,1	433,5	480,6	1 912,2

O'zbekiston aholisi uchun elektr energiyasidan foydalanishi borasida vaziyat butunlay boshqacha bo'lib, tarifga ko'ra (1 kVt/soat uchun 295 so'm), respublika Yevropaning 42 ta mamlakati kiritilgan reytingda shartli ravishda 24-o'rinni egallashi mumkin. Bu, Yevropa mamlakatlari bilan taqqoslaganda, O'zbekiston aholisi uchun elektr energiyasining maqbulligi o'rtacha darajada deganidir. Agar 1 kVt/soat elektr energiyasi narxi, hukumat rejalashtirayotganidek, 480 so'mgacha oshadigan bo'lsa, O'zbekiston ushbu reytingda faqatgina Albaniya va Moldovani ortda qoldirib, eng oxirgi o'rinlardan birini ya'ni 41-o'rinni egallashi mumkin.

Energiya resurslariga bo'lgan ichki talab iqtisodiy rivojlanishning kutilayotgan dinamikasi, iqtisodiyot tuzilishining o'zgarishi va uning o'ziga xos energiya intensivligi darajasi bilan belgilanadi (1-rasm).

1-rasm: Elektr energiya ta'minoti (mln. kVt/soat)

Unga ko'ra elektr energiya ta'minoti 2016-yilda 57605,2 mln. kVt/soatni tashkil qilgan bo'lsa, bu 2022-yil yakuniga kelib 76543,3 mln. kVt/soat yoki 75,3 %ga oshganligini ko'rishimiz mumkin. 2030-yilga kelib respublika iste'moli 120,8 mlrd. kVt/s bo'lishi prognoz qilinmoqda. Shu bilan birga aholining elektr energiyasiga bo'lgan talabi – 21,9 mlrd. kVt/s, iqtisodiy sektorning elektr energiyasiga bo'lgan talabi – 85,0 mlrd. kVt/s bo'lishi kutilmoqda.

O'zbekiston Respublikasi 2015-yildan keyingi davrda BMT tomonidan 2030-yilgacha mo'ljallangan 17 ta maqsad va 169 ta vazifalardan iborat barqaror taraqqiyot dasturini qo'llab-quvvatlab, barqaror rivojlanishni uchta sohalari (iqtisodiy, ekologik va ijtimoiy) bo'yicha kompleks ishlarni olib borishini ma'lum qildi ^[4]. Barqaror

taraqqiyot–2030 dasturi yangi 17 ta barqaror taraqqiyot maqsadlari (BTM) dan, yoki global maqsadlardan iborat bo'lib, keyingi 15 yillik davrdagi umumjahon siyosati va sarmoyalar yo'nalishlarini belgilab beruvchi dasturdir.

2017–2021-yillarda O'zbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshta ustuvor yo'nalishi bo'yicha Harakatlar strategiyasida belgilangan vazifalarni izchil amalga oshirish, shuningdek, Parij bitimi (Parij, 2015-yil 12-dekabr) majburiyatlari bajarilishini ta'minlash, iqtisodiyotning bazaviy tarmoklari energiya samaradorligini oshirish, iqlim o'zgarishi oqibatlariga moslashish va ularni yumshatish, "yashil" iqtisodiyotni qo'llab-quvvatlashning moliyaviy va nomoliyaviy mexanizmlarini ishlab chiqish maqsadida O'zbekiston Respublikasining "yashil" iqtisodiyotga o'tish strategiyasi tasdiqlandi [5].

Iqtisodiyot va jamiyatni salbiy o'zgarishlarga bardosh turadigan hamda ularning oqibatlaridan tezda tiklana oladigan barqaror rivojlanish konsepsiyasini, barcha turdagi resurslardan (suv, energetika va va h. k.) samarali foydalanish masalalarini birinchi o'ringa chiqardi. Yangi rivojlanish modelini shakllanish jarayonida barqaror rivojlanish paradigmasini evolyutsiyasi "yashil" iqtisodiyot konsepsiyasini yaratilishiga sababchi bo'ldi va jamiyat hamda iqtisodiyot tabiiyat tizimlari bilan birga ham ohang tarzda bo'lishi qayd etila boshlandi [6]. Keyinchalik "Global yashil yangi kurs" konsepsiyasi BTMning atrof-muhit dasturi (2009 yil) taklif etildi [7].

Uning asosiy mazmuni investitsiyalarni kam uglerodli iqtisodiyotni rivojlantirishga yo'naltirish va rag'batlantirishga, ekologik toza texnologiyalarni joriy etishga va ekologik talablarga javob beradigan transport vositalarini yaratishga va qo'llashga, energosamaradorlikni ta'minlashga va iqlim o'zgarishi bilan bog'liq masalalarni hal etishga qaratilgan.

Bugungi kunda "yashil iqtisodiyot" istiqbolda barqaror rivojlanishning asosi sifatida qaralmoqda va uni harakatga keltiruvchi kuch "yashil" texnologiyalarga kiritilayotgan investitsiyalar hisoblanadi. Mazkur texnologiyalar energiya va resurslarni tejash, uglerod chiqindilarini kamaytirish, muqobil energiya manbalaridan foydalanish, organik qishloq xo'jaligi mahsulotlarini yetishtirish, chiqindilarni qayta ishlash, umuman iqtisodiyotni tabiat va atrof-muhitga zarar keltirmasdan rivojlantirishga hamda insoniyatning ekologik xavfsizligini ta'minlashga xizmat qiladi. Ayniqsa, hozirgi globallashuv sharoitida qayta tiklanuvchi energiya manbalarining ahamiyati ortib bormoqda.

Mazkur masalaning kulminatsion cho'qqisi 2015-yilda Fransiyaning parij shahrida o'tkazilgan BTMning iqlim isishiga bag'ishlangan konferensiyasida 195 mamlakat tomonidan global isish darajasini 2° selsiy darajasida ushlab turish siyosatini qabul qilishi bilan belgilandi. Ushbu konferensiyada 147 mamlakat o'zining "yashil iqtisodiyot" bo'yicha rejalarini muhokama qildi, qayta tiklanuvchi energiya manbalaridan foydalanish bo'yicha dasturlarni taklif qildi, 167 mamlakat iqlim imkoniyatlaridan kelib chiqib o'z energiya samaradorligini oshirish tavsiyalarini taqdim etgan bo'lsa, 2022-yil 6-noyabr kuni Sharm ash-Shayxda ochildan BTMning iqlim o'zgarishi bo'yicha 27-konferensiyasi bo'lib o'tdi. Ushbu konferensiyada 190 dan ortiq davlat vakillari ishtirok etdilar. Konferensiyada global tahdidlar, masalan, pandemiyalar, tabiiy ofatlar, iqlim ofatlari masalalari to'xtalib o'tilgan. Shuningdek, ushbu tadbirda O'zbekiston Respublikasi Senati Raisi Tanzila Narbayeva boshchiligidagi O'zbekiston delegatsiyasi ham ishtirok etganligini alohida ta'kidlash lozim. Parlament yuqori palatasi raisi o'z nutqida birgalikdagi sa'y-harakatlar bilangina oqibatlari Markaziy Osiyoda ham yaqqol kuzatilayotgan iqlim o'zgarishi muammosiga qarshi turish mumkinligini ta'kidladi.

Parij bitimi doirasida O'zbekiston 2030-yilgacha YaIM birligiga parnik gazlar chiqarishni 35 foizga kamaytirish majburiyatini yana bir bor tasdiqlaydi. Ushbu maqsadlarga erishish uchun qayta tiklanadigan energiya manbalarini joriy etish bo'yicha keng ko'lamli dasturlar amalga oshirish boshlandi.

2026-yilga kelib "yashil" energetika ulushini 8 ming MVtga etkazishni rejalashtirilmoqda, bu esa karbonat angidrid gazi chiqarishni 5 mln tonnaga kamaytirish imkonini beradi. 2030-yilga kelib iqtisodiyotning energiya samaradorligini ikki baravar oshirish, qayta tiklanadigan energiya ulushini esa kamida 25 foizga yetkazish rejalashtirilgan. O'zbekiston Orol dengizi inqirozi bilan bog'liq muammolarni hal etish bo'yicha qat'iy choralar ko'rmoqda. So'nggi besh yilda Orol dengizining qurigan tubida 1,7 mln hektardan ortiq o'rmon plantatsiyalari barpo etilgan bo'lsa, 2026-yilga kelib bu ko'rsatkich 2,5 mln. hektargacha yoki hududning qariyb 80 foizini tashkil etadi. BMT Bosh Assambleyasining maxsus rezolyutsiyasi bilan Orolbo'yi mintaqasi ekologik innovatsiyalar va texnologiyalar zonasi deb e'lon qilinganligini ta'kidlab o'tildi.

Prognozlar shuni ko'rsatmoqdaki, 2040-yilga kelib dunyo yalpi ichki mahsulotining energiya sig'imkorligi 0,93 kVt/dollarga, jon boshiga to'g'ri keluvchi energiya iste'moli 22,32 mVt/kishiga, jami energiya iste'moli 204408,88 mln. mVt ga yetadi. Mamlakatlarning an'anaviy energiya manbalaridan foydalanishni kamaytirib, qayta tiklanuvchi energiya manbalariga ko'proq e'tibor qaratishlariga quyidagi omillar ta'sir ko'rsatdi:

- qayta tiklanadigan energiya manbalaridan texnologik jarayonda foydalanish hisobiga narx raqobatining o'sishi;
- mazkur sektor rivojlanishi uchun ijobiy siyosiy tashabbuslar;
- moliyalashtirishdagi nisbatan erkin sharoitlar;
- energetik va ekologik muammolarni hal qilish masalasi;
- rivojlanayotgan mamlakatlarning o'sib borayotgan iqtisodiyotining energiyaga ortib borayotgan talabi;
- energiyani barchaga birdek mavjudligini ta'minlash va energetik qashshoqlikdan qutulish.

Barqaror iqtisodiy o'sishni ta'minlash va iqtisodiyotning rivojlanish darajasi ko'p jihatdan energiya resurslari zaxiralariga bog'liq. Hozirgacha dunyoda aniqlangan tabiiy energiya manbalari zaxiralari energiya iste'molining bugungi kun darajasida iste'mol qilinsa, 54 yil davomida energiyaga bo'lgan ehtiyojimizni qondirish imkonini beradi, xolos. Biroq ma'lumki, jamiyat va iqtisodiyot rivojlanishi bir joyda to'xtab turmaydi. Rivojlanish va iqtisodiy o'sish energiyaga bo'lgan ehtiyojning ortishiga olib keladi va energiya tanqisligi muammosi vujudga kelishi xavfini tug'diradi. 2040-yilga kelib jahon YalM energiya sig'imkorligi 0,08 t. n. e./ming dollarga yetishi kutilmoqda. Shu bois an'anaviy energiya manbalari zaxiralarining kamayib borishi sharoitida qayta tiklanadigan energiya manbalarining inson hayoti va faoliyatidagi ahamiyati va dolzarbligi ortib bormoqda.

Yildan yilga ayrim mamlakatlarda yashil iqtisodiyotga investitsiya kiritish darajasi pasayganiga qaramasdan, rivojlanayotgan mamlakatlarning ayrimlarida qayta tiklanadigan energiya manbalarini investitsiyalashni qo'llab-quvvatlash bo'yicha davlat maqsadli dasturlari ishlab chiqilmoqda, bunday mamlakatlar qatoriga Hindiston, Argentina, Misr va BAA ni kiritish mumkin. Rivojlangan mamlakatlarda quyosh energiyasiga investitsiyalar miqdori 57,4 milliard dollarga, rivojlanayotgan mamlakatlarda esa 58,6 milliard dollarga teng bo'ldi. Investitsiyalardagi bunday katta ulushni quyosh energetikasi samardorligining boshqalariga nisbatan yuqoriligi va boshqa tiklanadigan energiya manbalariga nisbatan ekspluatatsiya xarajatlarning kamligi bilan tushuntirish mumkin. "Yashil investitsiyalar" tarkibiy ulushining keyingi o'rnini shamol energiyasiga bo'lgan investitsiyalar egallaydi. Rivojlangan mamlakatlarda bu ko'rsatkich 59,4 milliard dollarga, rivojlanayotgan mamlakatlarda 50,7 milliard dollarga teng bo'ldi. Ahamiyatli jihati shundaki, jahonda quyosh energiyasidan foydalanishni investitsiyalash ulushining yuqori bo'lishiga qaramasdan, rivojlangan mamlakatlarda "yashil investitsiya"lar ko'proq shamol energiyasiga, rivojlanayotgan mamlakatlarda esa quyosh energiyasiga yo'naltirilgan. Buni ushbu mamlakatlar geografik va iqlimiy sharoitlari bilan bog'liq omillar orqali tavsiflash mumkin. Biomassa, bioyoqilg'i, kichik gidrostansiyalar, geotermal va dengiz energiyalari kabi boshqa tiklanadigan energiya manbalariga investitsiyalar ulushi jamiga nisbatan juda kam bo'lib, 2021-yilda rivojlangan mamlakatlarda 8,2 milliard dollarga, rivojlanayotgan mamlakatlarda 7,31 milliard dollarga teng bo'ldi.

- Tarmoqlar bo'yicha energiya almashinuviga global investitsiyalar.
- Qayta tiklanadigan energiya va elektrlashtirilgan transport eng katta ikki toifani tashkil etdi. 2021-yilda shamol va quyosh kabi yangi rekordlar o'rnatish va elektr transport vositalari savdosi o'sdi.
- Kompaniyalar, hukumatlar va uy xo'jaliklari yangi qayta tiklanadigan energiyaga 366 milliard dollar sarmoya kiritdi, quvvati esa 2021-yilga nisbatan 6,5 foizga oshgan.
- Shuningdek, ular elektr energiyasiga 273 milliard dollar sarfladilar, transport vositalari va tegishli quvvatlash (zaryadlash) infratuzilma obyektlari 77% ga o'sdi. Hozirgi tendensiyalar bo'yicha elektrlashgan transport sektori qayta tiklanadigan energiyadan o'zib ketishi kerak.
- Xarajatlarning keyingi eng yirik tarmoqlari elektrlashtirilgan issiqlik – 53 milliard dollar va yadroviy energetika – 31 mlrd dollar bo'ldi.
- Birgalikda, toza quvvat va elektrlashtirish (qayta tiklanadigan energiya, yadro, energiya saqlash va elektrlashtirilgan transport va issiqlik)ga investitsiyalarning katta qismini ya'ni 731 milliard dollarga teng ulushni vodorod, uglerodni saqlash va barqaror materiallar tashkil etdi.

XULOSA

1. Global darajada yashil iqtisodiyotga o'tish katta miqdordagi moliyaviy mablag'larni talab etadi. Xalqaro energetika agentligining 2050-yilgacha CO₂ emissiyasini ikki baravarga kamaytirish bo'yicha turli senariylari shuni ko'rsatmoqdaki, ushbu maqsadga erishish uchun "yashil iqtisodiyot"ga qo'shimcha investitsiyalar miqdori dunyo YalMning 1–2,5% darajasida bo'lishi talab etiladi. Ahamiyatli shundaki, mazkur investitsiyalarning katta qismi qurilish va transport sohasini "yashillashtirish" uchun yo'naltirilishi kerak bo'ladi.
2. Moliyaviy, bank va sug'urta investitsiyalari "yashil iqtisodiyot"ga kiritilayotgan xususiy investitsiyalarning bosh manbasiga aylanmoqda. Moliyaviy xizmatlar va investitsion sektorda katta miqdorda kapital aylanadi va bu "yashil iqtisodiyot"ga investitsiyalar kiritishning potensial manbalari sifatida qaralishi mumkin. Bugungi kunda "yashil iqtisodiyot"ga investitsiyalar kiritishga davlat va xususiy sektorning institutsional investorlari, banklar va sug'urta kompaniyalari ekologik, ijtimoiy va boshqaruv risklarini kamaytirish maqsadini ko'zlagan holda "yashil texnologiyalar"dan foydalanishga o'z qiziqishlarini bildirishmoqda. Mikromoliyalashtirish jamoat va qishloq darajasidagi loyihalar uchun salohiyatli, muhim o'rin egallaydi. U past daromadli aholiga o'z mablag'larini resurs va energiya tejashga joriy qilish imkonini hamda ushbu faoliyatning xavfxatar darajasini pasaytirish imkonini beradi.
3. "Yashil iqtisodiyot"ni moliyalashtirishga bo'lgan ehtiyojni qondirish imkoniyatlari mavjud. Investitsion loyihalarni moliyalashtirishda xususiy sektor uchun davlat tomonidan "yashil iqtisodiyot"ni qo'llab-quvvatlashga xizmat qiluvchi siyosiy, moliyaviy va soliq dastaklarini qo'llashi samarali hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.M. Mirziyoyevning BMT Bosh Assambleyasining 72-sessiyasida so'zlagan nutqi. <http://www.press-service.uz>
2. Rustamovich S. Z., Specific Aspects of Implications of Foreign Investments on the Integration of the National Economy into the Global Economy. International Journal of Research, 6 (3), 2019. 451–458-betlar.
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.M. Mirziyoyevning Oliy Majlisga murojaatnomasi. // Xalq so'zi. 2020-yil 25-yanvar. № 19 (7521). 1–2-betlar.
4. Прогноз развития энергетики мира и России 2022. / под ред. А. А. Макарова, Л. М. Григорьева, Т. А. Митровой; ИНЭИ РАНАЦ при правительстве РФ. – Москва, 2022.
5. Odinayev D. Sh. Jahonda "Yashil iqtisodiyot" ning energetika sohasiga yo'naltirilgan investitsiyalarning hozirgi holati tahlili va rivojlanish tendensiyalari // Ekonomika i finansi (Uzbekistan). – 2018. – №. 7.
6. Frankfurt School-UNEP Centre/BNEF. 2022. Global Trends in Renewable Energy Investment.
7. Nurov, M. X. Rajabova. "Yashil iqtisodiyot"da energetika sohasining iqtisodiy-investitsion holati va rivojlanish tendensiyalari. Passport: <http://sjifactor.com>.

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Xondamir Ismoilov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2023. № 9

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77)

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77) telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.